

Oslo, 17. april 2018

Høringsvar kjerneelementer i KRLE og RE/KRLE og RE samisk

Det vises til mottatt høringsutkast til kjerneelementer i KRLE og RE / KRLE og RE samisk.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) som dekker bredden av tros- og livssynssamfunn i Norge til dialog og arbeid for likebehandling takker for anledningen til å svare på denne høringen.

Vi registrerer at begrepet kjerneelementer slik det er definert av Utdanningsdirektoratet omfatter fagmetodiske begreper / ferdigheter så vel som kunnskapsområder (tema) samt uttrykksformer knyttet til fagene. Dette speiler seg i de fem kjerneelementene som er utviklet for KRLE.

Til religioner og livssyn knytter det seg en rekke begreper som er viktige for å forstå dem – både på egne premisser og i et sammenlignende perspektiv. Det kan være begreper som «monoteisme / polyteisme / ateisme» eller «hellig / synd / frelse» etc. Høringsutkastet gir i liten grad pekepinn på hvordan slike begreper inngår i faget.

2.1. Forståelse for religioner og livssyn

Når det gjelder det første kjerneelement: "Forståelse av religioner og livssyn", kan kulepunktet som dekker alle årstrinn (sentrale fortellinger, praksiser, høytider, materielle uttrykk og trosforestillinger fra ulike religioner og livssyn) være dekkende.

Under punkt 2.1 "Forståelse for religioner og livssyn" foreslås det en progresjon der 1.-4. trinn skal ha et lokalt perspektiv, 5.-7. trinn har et nasjonalt perspektiv, 8.-10. trinn har et globalt perspektiv og Vg3 skal vektlegge religioner og livssyn i samtiden. Det er naturlig å tenke progresjon med utgangspunkt i den enkelte elev og lokalsamfunnet, men hvis prinsippet rendyrkes, vil det skape store lokale ulikheter ut fra hvilke religioner og livssyn som er representert i nærmiljøet. Også de minste elevene vil møte religioner og livssyn f.eks gjennom reiser og i mediene, uavhengig av hvor de bor. Dette prinsippet kan dermed skape kunnskapshull og gi utfordringer når elever flytter. Dersom en lar dette punktet få stå, er vi også redd for at vi kan få et nokså forskjelligartet fag som i enkelte områder kan bidra til å understreke områdets etnisk / religiøse karakter og kanskje fremmedgjøre andre grupper med de negative konsekvensene det kan ha. Selv om det kan være positivt at en bruker lokale ressurser i faget, mener vi at alle er best tjent med et fag som vektlegger et felles kunnskapsgrunnlag når det gjelder religion og livssyn.

2.2. Utforsking av religioner og livssyn med ulike metoder

Ellers registrerer vi at en på mellomtrinnet prioriterer "religions- og livssynshistorie i Norge ..." (pkt 2.2) I begrunnelsesdokumentet skriver arbeidsgruppen at en foreslår å nedprioritere historiedelen til religionene til fordel for et samtidsfokus. Dette er en prioritering som vi er enig i slik at dette punktet bør vektes i forhold til dette.

I begrunnelsen til faget sies det at det i forslaget er nedprioritert å nevne alle religioner og livssyn flere ganger i utdanningsløpet. Det kan se ut som om forslaget innebærer at det først på ungdomstrinnet skal gis en helhetlig presentasjon av religioner og livssyn som helhetlige systemer. Vi mener at religioner (og i en viss grad også livssyn) er helhetlige systemer der de enkelte elementene må forstås i forhold til hverandre. Vi må derfor advare mot en tilnærming der en ikke får mulighet til å lære om de enkelte religioner som helhetlige systemer og der de enkelte elementer inngår i en organisk helhet. I akademiske sammenhenger er det selvsagt rom for et mangfold av fenomenologiske tilnærminger, men i den grunnopplæringen som skal finne sted i KRLE-faget, er det etter vår vurdering helt nødvendig at en både på småskoletrinnet og på mellomtrinnet får en grunnleggende samlet innføring i den enkelte religion / livssyn som et helhetlig system. På småskoletrinnet er det naturlig med vekt på elementer som utøvelse, etikk og fortellinger mens på mellomtrinnet kan en mer konseptuell tilnærming legges til grunn. Vi registrerer at det på pkt 2.2 ungdomstrinnet er oppført et punkt "religioner som systemer", men det er på de tidligere årstrinnene dette er avgjørende viktig.

Sammenlikning som metode kan bidra til at minoritetsreligionene oftere er del av undervisningen enn når man gjør seg ferdig med dem én gang i løpet av skoleåret. Men slik sammenlikning innebærer samtidig en fare for at det er stereotypier av religioner og livssyn som behandles, da sammenlikningene kan gi mindre rom for nyanser i forskjellene mellom trosretningene.

Når det gjelder pkt 2.2 for øvrig er de generelle punktene metodiske, mens kulepunktene på de enkelte årstrinnene er en blanding av metodiske begreper og tematiske begreper inklusiv analytiske begreper. Vi synes dette illustrerer noe av svakheten med kjerneelementene slik de legges frem. De metodiske elementene bør være en integrert del av faget på alle årstrinn, mens tematiske begreper vil være forskjellige (jf. punktet om en helhetlig tilnærming til den enkelte religion / livssyn).

2.3. Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar

2.4. Kunne ta andres perspektiv

Når det gjelder kjerneelementet "Utforsking av eksistensielle spørsmål og svar (2.3) og kjerneelementet "Kunne ta andres perspektiv" (2.4), er disse punktene i seg selv naturlige og viktige elementer i et fag som dette. Samtidig som det er viktig å gi rom for elevenes egen undring og samtale om religiøse og filosofiske spørsmål, er det viktig å huske at de samtidig trenger et minimum av kunnskap for å kunne gjøre dette. "Refleksjon" og "menings-dannelse" uten et grunnlag av kunnskap kan lett komme til kort hvis elevene på en konstruktiv måte skal "kunne forholde seg til spørsmål det er dyp uenighet om" som det står under pkt 2.3. Vi vil også påpeke at kjerneelementet "kunne ta andres perspektiv" lett kan gå for langt i en majoritets-/minoritetskontekst, og vi anbefaler derfor alternative formuleringer, f.eks.: «...få innsikt i andres

perspektiver», «...se andres perspektiver» eller «...forstå andres perspektiver» som i større grad ivaretar elevenes egen integritet. Det må også være rom her for å uttrykke skepsis og tvil med plass for kritiske perspektiver på livssyn og religioner.

Et annet problem knyttet til disse punktene (særlig pkt 2.4) er individfokuset som kommer til uttrykk her. I seg selv er ikke individfokuset negativt, tvert imot er det viktig at elevene lærer å håndtere uenighet og forskjellige syn. Problemet er et ensidig individfokus som overser at religioner og livssyn er kollektive størrelser som går langt ut over hva den enkelte person måtte mene og gjøre. Et perspektiv som ikke fanger opp dette (som vi oppfatter er tilfellet med høringsutkastet på dette punktet) vil komme til kort når det gjelder å formidle kunnskap om religioner og livssyn.

2.5. Etisk refleksjon

Til slutt vil vi kommentere kjerneelementet "etisk refleksjon". Til forskjell fra de tidligere punktene har vi her ingen innvendinger. Vi slutter oss helt til prioriteringen om å fremme ferdighet i etisk refleksjon hos elevene og er enig i å inkludere dette punktet i listen over kjerneelementer i KRLE-faget.

Generelt

Den gjeldende nivåinndelingen av kompetansemål (etter 4., 7. og 10. trinn samt 3. trinn på videregående) er god. Den legger opp til en naturlig progresjon gjennom småskolen, mellomtrinnet, ungdomsskolen og videregående. Flere nivåer enn de fire vil gjøre faget enda mer komplekst å forholde seg til for alle involverte (også foreldre, lærebokforfattere og storsamfunnet) og vil neppe bidra til mindre trengsel i faget

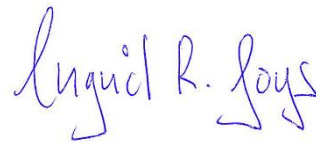
Vi etterlyser for øvrig informasjon om hvor undervisningen om barnas egen trosfrihet plasseres jf. Barnekonvensjonen artikkel 14 og 29b.

Intensjonen om dybdelæring og behovet for å redusere mengden stoff er utfordrende i et fag som skal dekke et stort kunnskapsområde innenfor et lite timeomfang. STL vil peke på at mindre detaljerte læreplaner og lokal tilpasning stiller store krav til lærernes kompetanse for å sikre at de positive mulighetene som ligger i faget for den enkelte elev og fellesskapet, blir realisert. STL mener derfor at faget må styrkes i lærerutdanningen og at det bør utvikles etterutdanningstilbud til lærere for å ivareta faget på en god måte i skolen.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Britt Strandlie Thoresen
styreleder

Ingrid Rosendorf Joys
generalsekretær

STL har følgende tros- og livssynssamfunn som medlemmer:

- Bahá'í-samfunnet i Norge
- Buddhistforbundet
- Den katolske kirke v/ Oslo katolske bispedømme
- Den norske kirke v/ Mellomkirkelig råd
- Det Mosaiske Trossamfund (jøder)
- Gurduara Sri Nanak Dev Ji (sikher)
- Holistisk Forbund
- Human-Etisk Forbund
- Jesu Kristi Kirke av Siste Dagers Hellige (mormoner)
- Kristensamfunnet
- Norges Hindu Kultur Senter
- Norges Kristne Råd
- Sanatan Mandir Sabh (hindutempel på Slemmestad)
- Ahmadiyya Muslim Jamaat Norge (observatør)
- Muslimske Dialognettverk Norge (observatør)